

Wpłynął do redakcji: 12.11.2025
Przyjęty do druku: 2.12.2025

<http://dx.doi.org/10.16926/sit.2025.04.01>

Teresa DROZDEK-MAŁOLEPSZA*, Elżbieta MAŁOLEPSZY**, Leon RAK***

NARCIARSTWO NA KRESACH POŁUDNIOWO-WSCHODNICH II RZECZYPOSPOLITEJ W ŚWIELE CZASOPISMA „SPORT” (1922–1927). ZARYS PROBLEMATYKI

Jak cytować [how to cite]: Drozdek-Małołepsza T., Małołepszy E., Rak L., *Narciarstwo na Kresach Południowo-Wschodnich II Rzeczypospolitej w świetle czasopisma „Sport” (1922–1927). Zarys problematyki*, „Sport i Turystyka. Środkowoeuropejskie Czasopismo Naukowe” 2025, t. 8, nr 4, s. 11–28.

Skiing in the South-Eastern Borderlands of the Second Polish Republic in the Light of the periodical *Sport* (1922–1927). An Outline of the Issues

Abstract

The aim of the article is to present skiing in the South-Eastern Borderlands of the Second Polish Republic as reflected in the journal *Sport* (1922–1927). The journal *Sport* served as the press organ of the Carpathian Ski Society (Karpackie Towarzystwo Narciarzy). In 1922–1927, the main centre shaping the development of skiing in the South-Eastern Borderlands of the Second Polish Republic was Lviv. Three dynamic skiing sections operated there: the Carpathian Ski Society, the First Lviv Sports Club (I Lwowski Klub Sportowy, LKS) Czarni, and LKS Pogoń Lwów - each affiliated with the Polish Ski Association. Beyond Lviv, in the South-Eastern Borderlands of the Second Polish Republic, skiing was less developed. One piece published in *Sport* provides information on the activities of the Skiing and Tourism Section (Seksja Narciarsko-Turystyczna, SNT) of Rewery Stanisławów.

The skiing sections organised skiing courses in Lviv as well as in ski resorts where mountain shelters were located, including Sławsko, Tuchla, and Worochta. With regard to sports infrastruc-

* <https://orcid.org/0000-0002-0482-9655>; dr hab. prof. UJD; Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie; Collegium Medicum im. dr. Władysława Biegańskiego; Instytut Nauk o Kulturze Fizycznej; e-mail: t.drozdek-malolepsza@ujd.edu.pl (autor korespondencyjny)

** <https://orcid.org/0000-0003-2373-6048>; prof. dr hab.; Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie; Wydział Nauk Społecznych; Katedra Polityki Społecznej, Pracy Socjalnej i Turystyki; e-mail: e.malolepszy@ujd.edu.pl

*** <https://orcid.org/0000-0001-8981-0410>; dr prof. UJD; Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie; Collegium Medicum im. dr. Władysława Biegańskiego; Instytut Nauk o Kulturze Fizycznej

ture, the opening of the ski jump on Zniesienie (Lviv) in December 1926 was of particular importance.

Clubs and societies, as well as school authorities, organised sporting competitions at the local, regional, nationwide, and international levels. In this respect, it is worth noting the growing number of skiers, the increasing number of competition participants, and the improvement of sporting results. Lviv skiers took part annually in the Polish championships, achieving good results. These results placed the Lviv centre second in Poland (after the Zakopane centre). Janina Loteczakowa achieved very good results at both national and international levels in cross-country skiing.

Keywords: Lviv, sport, skiing, Carpathian Ski Society.

Streszczenie

Celem artykułu jest przedstawienie narciarstwa na Kresach Południowo-Wschodnich II Rzeczypospolitej w świetle czasopisma „Sport” (1922–1927). Czasopismo „Sport” było organem prasowym Karpackiego Towarzystwa Narciarzy. W latach 1922–1927 głównym ośrodkiem kształtowania się narciarstwa na Kresach Południowo-Wschodnich II Rzeczypospolitej był Lwów. Tutaj działalność w zakresie narciarstwa prowadziły trzy prężne sekcje narciarskie: Karpackie Towarzystwo Narciarzy, I Lwowski Klub Sportowy (LKS) Czarni i LKS Pogoń Lwów, należące do Polskiego Związku Narciarskiego. Nie licząc Lwowa – na Kresach Południowo-Wschodnich II Rzeczypospolitej narciarstwo było słabiej rozwinięte. W jednym z artykułów opublikowanych w czasopiśmie „Sport” znajdujemy informacje o działalności Sekcji Narciarsko Turystycznej (SNT) Rewera Stanisławów.

Sekcje narciarskie prowadziły kursy narciarskie we Lwowie, a także w ośrodkach narciarskich, gdzie były zlokalizowane schroniska, m.in. w Sławsku, Tuchli i Worochcie. W odniesieniu do infrastruktury sportowej bardzo ważne znaczenie posiadało oddanie do użytku w grudniu 1926 r. skoczni narciarskiej na Zniesieniu (Lwów).

Kluby i towarzystwa oraz władze szkolne organizowały zawody sportowe na szczeblu lokalnym, regionalnym, ogólnopolskim i międzynarodowym. W tym zakresie należy zauważyć wzrost liczebny narciarzy, w tym liczbę osób biorących udział w zawodach, oraz rozwój wyników sportowych. Narciarze lwowscy corocznie uczestniczyli w mistrzostwach Polski, odnosząc dobre rezultaty. Wyniki plasowały ośrodek lwowski na II miejscu w Polsce (po ośrodku zakopiańskim). Bardzo dobre wyniki na poziomie krajowym i międzynarodowym odnosiła Janina Loteczakowa w biegach narciarskich.

Słowa kluczowe: Lwów, sport, narciarstwo, Karpackie Towarzystwo Narciarzy.

Wprowadzenie

Celem artykułu jest przedstawienie narciarstwa na Kresach Południowo-Wschodnich II Rzeczypospolitej w świetle czasopisma „Sport” (1922–1927). Czasopismo „Sport” ukazywało się we Lwowie w latach 1922–1927, zaś redaktorem naczelnym czasopisma był Rudolf Wacek. Czasopismo ukazywało się nieregularnie, co tydzień lub co 2 tygodnie. W okresie 1922–1927 wydano 219 numerów czasopisma. W niektórych wydaniach czasopisma, m.in. z 1924 r., zamieszczano informację, że „Sport” jest organem urzędowym Karpackiego Towarzystwa Narciarzy¹.

¹ „Sport” 1924, nr 81, s. 37.

Zakres terytorialny artykułu odnosi się do obszaru województw stanisławowskiego i tarnopolskiego oraz części województwa lwowskiego. Województwo stanisławowskie obejmowało obszar 16 894 km² i liczyło 1 480 300 ludności; tarnopolskie obejmowało obszar 16 533 km² i liczyło 1 600 400 ludności². W odniesieniu do województwa lwowskiego zakres terytorialny obejmował następujące powiaty: bóbrecki, dobromilski, drohobycki, gródecki (Gródek Jagielloński), jaworowski, mościski, lwowski (grodzki), lwowski (ziemski), rawski (Rawa Ruska), rudecki, samborski, sokalski, turczański, żółkiewski³. Obszar powiatów obejmował 14 626 km², natomiast liczba ludności wynosiła 1 755 900 ludności⁴. Wymienione powiaty były w równej mierze zamieszkane przez ludność polską i ukraińską, natomiast ludność żydowska stanowiła około 5%. W województwie stanisławowskim ludność polska stanowiła 22,4%, ludność ukraińska – 68,8%, ludność żydowska – 7,4%; w województwie tarnopolskim ludność polska liczyła 49,3%, ludność ukraińska – 45,5%, ludność żydowska – 4,9%. Tereny te były w znaczącej wielkości zamieszkane przez ludność wiejską, m.in. ludność wiejska stanowiła w województwie tarnopolskim 83,2 %, natomiast w województwie stanisławowskim 80,1%⁵.

Ciekawy artykuł o początkach narciarstwa we Lwowie opublikował na łamach „Sportu” Kazimierz Hamerling⁶, który na przełomie lat 1892/1893 zakupił 2 pary nart w Wiedniu i przywiózł do Lwowa. Po przygotowaniu następnych kilku par nart przez rzemieślników (rymarza i stolarza), wybrał się na pierwsze próby jazdy na nartach. Czytamy w czasopiśmie „Sport”:

Prócz mnie i Calderoniego wybrali się Kazimierz Borkowski, dr Drohojowski, Kossak, Kuschee i kilku jeszcze innych ciekawych, na wzgórze za parkiem Stryjskim i tam, przypinawszy sobie do nóg te nowe łyżwy, zaczęliśmy próbować (z długimi kijkami w ręku) posuwać się po śniegu. Byliśmy na placu przedwystawowym, gdzie, rozpoczęto już wyrównywanie terenów na wystawę 1894 r. Nie obyło się wówczas bez licznych upadków i powikłania się nóg, ale upadało się w miękką pierzynę śniegu, a nogi zawsze jakoś się rozwikłało. Po jakich dwu godzinach szło nam coraz lepiej, a posuwanie się, a raczej zesuwanie się po niewielkich pochyłościach, zaczęło nam już sprawiać coraz większe zadowolenie. Wysunęliśmy się wówczas ku placowi wyścigów konnych i wyczuliśmy już doniosłość tego sportu, który nam pozwalał posuwać się w każdym kierunku, bez względu na głębokość śniegu⁷.

Hemerling, podsumowując, stwierdzał, że powołanie Towarzystwa Zabaw Ruchowych (w 1904 r.) i przyjazd

² L. Gradowski (red.), *Polska 1918–1988*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 1989, s. 16.

³ „Mały Rocznik Statystyczny” 1939, Główny Urząd Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 1939, s. 14.

⁴ Tamże.

⁵ L. Gradowski, dz. cyt., s. 16.

⁶ Kazimierz Hamerling był zaliczany do pionierów narciarstwa w Polsce, zob. Z. Pręgowski, *Dzieje narciarstwa polskiego do 1914 roku*, Wydawnictwo PTTK „Kraj”, Warszawa 1994, s. 86.

⁷ K. Hemerling, *Z początków narciarstwa we Lwowie*, „Sport” 1926, nr 170, s. 43.

słynnego alpejskiego narciarza Zdarsky'ego dały we Lwowie sportowi narciarskiemu, który się obecnie tak pięknie rozwinął, prawdziwy początek i stały się zawiązkiem Karpackiego Towarzystwa Narciarzy, mającego wielkie zasługi na polu rozwoju tego sportu⁸.

Zebranie organizacyjne Karpackiego Towarzystwa Narciarzy (KTN) odbyło się 26 stycznia 1907 r.⁹ W tym celu dr Kazimierz Panek i Roman Kordys zaprosili miłośników narciarstwa. Zebraniu przewodniczył dr Eugeniusz Piasecki. Pierwszym prezesem został K. Panek, natomiast sekretarzem R. Kordys. Uchwalony został statut towarzystwa, z późniejszymi zmianami w 1909 i 1924 r. Na wniosek T. Wilusza przyjęto nazwę: Karpackie Towarzystwo Narciarzy. Stowarzyszenie prowadziło początkowo działalność głównie w zakresie turystyki narciarskiej, a następnie przeszło do działalności sportowej. W zakresie działalności szkoleniowej inicjatywę przejawiało Towarzystwo Zabaw Ruchowych (TZR) we Lwowie. Jak piszą R. Kołodziej i K. Aftaruk:

Lwowskie Towarzystwo Zabaw Ruchowych, podejmując się organizacji w dniach 29–31 stycznia 1906 roku pierwszego na ziemiach polskich kursu narciarskiego, zaprosiło w charakterze instruktora samego Matthiasa Zdarskiego¹⁰.

W końcu I dekady XX w. narciarstwo rozwinęło się w I Lwowskim Klubie Sportowym (LKS) Czarni Lwów, LKS Pogoń Lwów oraz Akademickim Klubie Turystycznym (AKT) we Lwowie¹¹. Kluby i towarzystwa lwowskie organizowały kursy narciarskie, współzawodnictwo sportowe, jak również turystykę narciarską.

W zakresie stanu badań największe znaczenie poznawcze posiadają m.in. publikacje K. Aftaruka, J. Kapłona, R. Kołodzieja, Z. Pręgowskiego, S. Zaborniaka i L. Raka¹². Warto zaznaczyć, iż wymienione prace stanowią przyczynek do omawianej problematyki.

⁸ Tamże.

⁹ R. Wacek, *Karpackiemu Towarzystwu Narciarzy*, „Sport” 1927, nr 200, s. 2–3. Zob. też: J. Kapłon, *Początki narciarstwa polskiego. Karpackie Towarzystwo Narciarzy we Lwowie 1907–1939*, Oficyna Wydawnicza Wierchy, Kraków 2018.

¹⁰ R. Kołodziej, K. Aftaruk, *Zarys historii narciarstwa i snowboardingu*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2010, s. 75.

¹¹ Tamże, s. 69–77; S. Zaborniak, *Skoki narciarskie w Polsce w latach 1907–1939*, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Stanisława Pigonia w Krośnie, Rzeszów – Krosno 2013, s. 24–33.

¹² J. Kapłon, dz. cyt.; R. Kołodziej, K. Aftaruk, dz. cyt.; Z. Pręgowski, dz. cyt.; S. Zaborniak, *Skoki narciarskie...*; tegoż, *Kultura fizyczna ludności ukraińskiej na ziemiach polskich (1868–1939)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2007. Zob. też: L. Rak (red.), *Sporty zimowe w tradycji polskiej kultury fizycznej*, Wydawnictwo Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie; Sekcja Historii Polskiego Towarzystwa Naukowego Kultury Fizycznej, Częstochowa 2011; tenże, *Karpackie Towarzystwo Narciarzy we Lwowie – jubileusz 100-lecia powstania pierwszej polskiej organizacji narciarskiej*, [w:] D. Umiastowska (red.), *Aktywność ruchowa ludzi w różnym wieku*, Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2008, s. 62–69; tenże, *Geneza i działalność Polskiego Związku Narciarskiego do 1939 r. – przyczynek do dziejów PZN*, [w:] J. Chełmecki (red.), *Spoleczno-edukacyjne oblicza współczesnego sportu i olimpizmu. Sprawność fizyczna dzieci i młodzieży*, Warszawa 2009, s. 128–136; tenże, *Wewnętrzne uwa-*

Metody i problemy badawcze

W przygotowaniu publikacji zastosowano następujące metody badawcze: syntezy, analizy źródeł historycznych, indukcji, dedukcji oraz metodę porównawczą. Wyszukiwano następujące problemy badawcze:

1. Jakie uwarunkowania kształtowały narciarstwo na omawianym obszarze w latach 1922–1927?
2. Jaki był poziom organizacyjny i sportowy klubów i towarzystw prowadzących sekcje narciarstwa na Kresach Południowo-Wschodnich II Rzeczypospolitej w latach 1922–1927?
3. Jakie sukcesy osiągnęły sekcje narciarstwa na arenie regionalnej, ogólnopolskiej i międzynarodowej (1922–1927)?

Wyniki i dyskusja

Jednym z pierwszych związków, które powstały w Polsce po odzyskaniu niepodległości, był Polski Związek Narciarski – PZN (1919). IV Walny Zjazd PZN odbył się w Krakowie 19 listopada 1922 r.¹³ Wśród reprezentantów 7 klubów i towarzystw sportowych, na zjeździe obecni byli działacze lwowscy, m.in. I LKS Czarni Lwów, LKS Pogoń Lwów i Karpackiego Towarzystwa Narciarzy. Na zjeździe wybrano nowy zarząd, którego prezesem został Aleksander Bobkowski. W składzie zarządu znalazł się lwowianin – Jakóbczyński. Podczas zjazdu ustalono termin zawodów związkowych (o mistrzostwo Polski), które w nowym terminie miały się odbyć 4–5 marca 1923 r. w Sławsku¹⁴ (zawody rozegrano w dniach 10–11 marca 1923 r.). Organizację zawodów powierzono KTN.

Na łamach listopadowego wydania „Sportu” z 1924 r. opublikowano informacje o klubach i towarzystwach będących członkami PZN. Do Związku należało 13 klubów i towarzystw prowadzących sekcje narciarskie; wśród nich 3 ze Lwowa: KTN, SN Czarni Lwów, SN Pogoń Lwów¹⁵. „Sport” wielokrotnie informował czytelników o działalności ww. towarzystw i sekcji narciarskich.

runkowania działalności organizacyjnej Sekcji Narciarskiej I Lwowskiego Klubu Sportowego „Czarni” w latach 1920–1939, „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Kultura Fizyczna” 2015, t. 14, nr 2, s. 45–59; tenże, *Infrastruktura sportowa i działalność organizacyjna I Lwowskiego Klubu Sportowego „Czarni” w świetle lokalnej prasy (1920–1939)*, „Rozprawy Naukowe Akademii Wychowanie Fizycznego we Wrocławiu” 2018, t. 61, s. 98–110; tenże, *Rozwój organizacyjny lwowskiego narciarstwa w latach 1919–1939*, „Sport i Turystyka. Środkowoeuropejskie Czasopismo Naukowe” 2019, t. 2, nr 4, s. 61–76.

¹³ „Sokół” 1922, nr 36, s. 602; 1922, nr 37, s. 610.

¹⁴ Sławsko było wioską górką w Karpatach Wschodnich, położoną na trasie linii kolejowej Skole–Ławoczne.

¹⁵ Nazwy i adresy dotychczasowych członków PZN, „Sport” 1924, nr 116, s. 457.

Doroczne Walne Zgromadzenie SN Czarnych Lwów odbyło się 24 października 1922 r. Wybrano zarząd sekcji narciarskiej, w następującym składzie: S. Nowak (prezes), mjr J. Lewicki i F. Petelenz (wiceprezesi), Olga Pawłowska (skarbnik), por. Leszek Pawłowski (sekretarz), inż. Longin Dudryk (sekretarz), Georg Scott, Krzyczkowski, Wehrstein, Zenneg (przodownicy), dr Rapaport, E. Kitz, dr Falkiewicz, kpt. dr Władysław Fuchs¹⁶. Sekcja posiadała własny grunt w Sławsku. W 1923 r. narciarze Czarnych mieli przystąpić do budowy nowego schroniska¹⁷. Kolejne Walne Zgromadzenie członków SN Czarnych Lwów odbyło się 31 października 1924 r.¹⁸ W trakcie zebrania członkowie zapoznali się z nowym statutem oraz regulaminem klubu, a także dokonano wyboru nowego zarządu sekcji w następującym składzie: Artur Bischof (prezes), mjr dr Władysław Fuchs i Henryk Korowicz (wiceprezesi), dr Zygmunt Rucker (sekretarz), inż. Longin Dudryk (skarbnik), Franciszek Kawa (gospodarz), Leszek Pawłowski (kapitan sportowy)¹⁹. W styczniu 1925 r. SN Czarnych Lwów liczyła 200 osób²⁰. Nowy zarząd SN Czarnych Lwów powołano na początku grudnia 1925 r. W jego skład weszli: Artur Bischof (prezes), dr Dybowski i Uwiera (wiceprezesi), Linhardt Lewartowski – sekretarz, L. Dudryk (gospodarz), L. Pawłowski (kapitan sportowy), prof. Markowski, dr Rapaport, dr Rucker (członkowie)²¹.

Walne Zebranie SN Pogoni Lwów zostało przeprowadzone 10 listopada 1922 r. Dokonano wyboru zarządu sekcji narciarskiej. W skład tego gremium weszli: Grabowski (prezes), T. Kuchar (wiceprezes), T. Kawa (sekretarz), E. Marion (skarbnik), Wacław Kuchar, Z. Rzepecki i W. Makowski (członkowie)²². SN Pogoni Lwów została w 1922 r. przyjęta do PZN oraz posiadała czynne schroniska w Sławsku, Tuchli, Łużku i pod Howerlą. Członkowie sekcji narciarskiej ustalili wysokość składek dla członków wspierających (10 000 marek polskich); dla członków zwyczajnych (2000); dla członków „uczestników” (500); dla nowo wstępujących (1000).

Kolejne Walne Zebranie SN Pogoni Lwów odbyło się 16 października 1924 r.²³ Działalność sekcji prowadzona była w zakresie sportowym i turystycznym. Sekcja liczyła 50 osób, w tym 16 zarejestrowanych narciarzy: 5 w kategorii seniorów, 8 juniorów i 3 panie. Członkowie sekcji uczestniczyli w zawodach lokalnych, regionalnych i ogólnopolskich. Z inicjatywy działaczy sekcji zorganizowano 3 zawody narciarskie, w tym konkurs skoków narciarskich. Skoczki narciarskie ko-

¹⁶ „Sport” 1922, nr 35, s. 597.

¹⁷ Budynek tego schroniska został oddany do użytku dopiero w 1938 roku, po jego przejęciu przez Ligę Popierania Turystyki, zob. L. Rak, *Wewnętrzne uwarunkowania...*, s. 52.

¹⁸ *Walne Zgromadzenie SN Czarni*, „Sport” 1924, nr 114, s. 432.

¹⁹ W skład zarządu SN Czarnych Lwów miała również wchodzić przedstawicielka sekcji kobiet.

²⁰ „Sport” 1925, nr 122, s. 22.

²¹ „Sport” 1925, nr 163, s. 491.

²² „Sport” 1922, nr 35, s. 597.

²³ *Walne Zebranie Sekcji Narciarskiej LKS Pogoń we Lwowie*, „Sport” 1924, nr 114, s. 432.

rzystali ze skocznia we Lwowie: „Dobre warunki śniegowe i wybudowana skocznia umożliwiły systematyczny trening we Lwowie”²⁴. Sekcja narciarska posiadała schronisko w Tuchli (z 30 miejscami noclegowymi)²⁵. W trakcie Walnego Zebrania dokonano wyboru zarządu na rok 1924/1925. W jego skład weszli: W. Kuchar (przewodniczący), J. Hnatyński (zastępca przewodniczącego), inż. Z. Rzepecki (sekretarz), E. Marion (skarbnik), H. Bogucka (kronikarz). Działacze sekcji planowali zorganizowanie kursu dla początkujących narciarzy we Lwowie i Tuchli oraz organizowanie zawodów i wycieczek narciarskich. W sezonie 1926/1927 nastąpiły zmiany we władzach SN Pogoni Lwów. Przewodniczącym został dr Ludwik Buchelt, zastępcą przewodniczącego Edward Marion, sekretarzem Tadeusz Blicharski, skarbnikiem Józef Porth, gospodarzem Michał Woron, przodownikami Józef Hnatyński i Witold Tyski²⁶. W programie działalności sekcji narciarskiej było urządzenie schronisk w Sławsku i Tuchli, przeprowadzenie kursów narciarskich we Lwowie i Sławsku, organizacja zawodów sportowych, w tym mistrzostw Lwowa.

Czasopismo „Sport” z 15 lutego 1923 r. informowało o działalności Sekcji Narciarsko-Turystycznej (SNT) Rewery Stanisławów²⁷. Sekcją kierował Igor Czajkowski. Sekcja w dniach 2–4 lutego 1923 r. urządziła wycieczkę do Podleśniowa i Worochty. Uczestnicy wycieczek narciarskich zwiedzili m.in. okoliczne szczyty Worochty i Jabłonicy (Kukul, Kiczera, Serednia).

Walne Zebranie KTN odbyło się 26 listopada 1926 r.²⁸ Przedmiotem obrad był m.in. program sportowy na sezon 1926/1927; kwestie infrastruktury sportowej – budowa skocznia na Zniesieniu (Lwów), uporządkowanie schroniska w Sławsku oraz uruchomienie telefonu do Sławska, a także wybór nowego zarządu. Prezesem został wybrany dr Z. Klemensiewicz, wiceprezesem – kpt. R. Loteczka, przodownikami: S. Bialikiewicz i A. Lenkiewicz, członkami wydziału: inż. M. Dudyk, kpt. Jan Hefner, Z. Augustyn, mjr L. Lepszy, K. Lubieniecki, R. Piątkowski i dr K. Smulikowski. W skład sądu koleżeńkiego weszli: Długosz, Jakóbczyński, dr Kordys, Machniewicz i Treter, a do komisji rewizyjnej – Bujak, Cieplik i Treter. Dość ożywioną dyskusję wywołała budowa skocznia, w której bardzo zaangażowany był kpt. R. Loteczka²⁹. Budowę skocznia narciarskiej na Zniesieniu zakończono w grudniu 1926 r.³⁰

Ważnym ogniwem w rozwoju narciarstwa było kształcenie kadry instruktorско-trenerskiej. Na łamach czasopisma „Sport” publikowano materiały i donie-

²⁴ Tamże.

²⁵ Członkowie sekcji mogli bezpłatnie korzystać ze schroniska, jak również bezpłatnie wypożyczyć narty.

²⁶ „Sport” 1927, nr 200, s. 18.

²⁷ „Sport” 1923, nr 42, s. 32.

²⁸ *Walne Zebranie KTN*, „Sport” 1926, nr 198, s. 319.

²⁹ Tamże. Zob. też: *Zamiary KTN w bieżącym sezonie zimowym*, „Sport” 1926, nr 198, s. 318.

³⁰ R. Wacek, dz. cyt., s. 3. Zob. też: S. Zaborniak, *Skoki narciarskie...*, s. 187–190.

sienia. Już w 1. numerze z 1922 r. znajdujemy informacje o trzecim wojskowym oficerskim kursie narciarskim, który został przeprowadzony w Worochcie, w dniach 17 lutego – 10 marca 1922 r.³¹ W kursie brało udział 25 oficerów, zaś kadre kursu tworzyli: por. Leszek Pawłowski oraz bracia por. Stefan Zagórski i por. Wilhelm Zagórski. Kolejny (czwarty) kurs narciarski dla oficerów zakończył się 2 kwietnia 1922 r. Łącznie na kursach narciarskich w Worochcie przeszkolono 100 wojskowych³².

Kursy narciarskie organizowały kluby i towarzystwa sportowe. W dniach 8–10 grudnia sekcje narciarskie lwowskich klubów – Czarnych (w Sławsku) i Pogoni (w Tuchli) – przeprowadziły kursy narciarskie dla początkujących³³. Kursy ukończyło 28 osób (w tym 4 kobiety). Kurs narciarski w Sławsku prowadzili kpt. dr W. Fuchs i inż. L. Dudryk.

Kolejnym klubem, który posiadał sekcję narciarską, był Akademicki Związek Sportowy (AZS) we Lwowie. Sekcja Narciarska AZS Lwów w styczniu 1924 r. urządziła 9-dniowy kurs narciarski dla początkujących, pod kierownictwem por. Zagórskiego³⁴. W kursie uczestniczyło 30 osób. W dniach 1–4 lutego 1924 r. sekcja realizowała kurs jazdy terenowej, pod kierunkiem Hoyera.

Ciekawą ofertę kursu narciarskiego dla początkujących złożył KTN. Oprócz zajęć praktycznych przewidziano zajęcia teoretyczne, m.in. objaśnienie na podstawie ilustracji różnych ewolucji narciarskich, zdjęcia z najciekawszych wycieczek turystyki narciarskiej oraz zawodów sportowych w Sławsku i mistrzostw Polski w Krynicy. Zajęcia na kursie prowadzili najlepsi narciarze KTN. Odpłatność za kurs wynosiła 2 zł³⁵.

W działalności sportowej i turystycznej w narciarstwie ważną kwestią była infrastruktura sportowa. Obok wspomnianych schronisk w Sławsku i Tuchli powstawały nowe. Na łamach styczniowego wydania „Sportu” z 1927 r. opublikowano artykuł pt. *Nowe schroniska turystyczne w Karpatach Wschodnich*³⁶. Z inicjatywy oddziału lwowskiego Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego (PTT) ukończono:

budowę schroniska turystycznego w Gorganach, w dolinie Łomnicy naprzeciw stacji kolejki leśnej w Ryzarni, obok gajówki w Jalu. Już w tegorocznym sezonie zimowym mogą narciarze korzystać z tego schroniska. Dom składa się z sześciu ubikacji i dwu werand, a to z sali jadalnej, sypialni i kuchni na parterze, oraz trzech mniejszych sypialni w mansardzie. Schronisko obliczone jest na 25 łóżek. Piękne położenie schroniska oraz doskonały punkt wyjścia na najwyższe szczyty w Gorganach zachęci z pewnością w tym roku liczne zastępy narciarzy do zwiedzenia tego najpiękniejszego w Karpatach wschodnich

³¹ „Sport” 1922, nr 1, s. 8.

³² „Sport” 1922, nr 4, s. 46.

³³ „Sport” 1922, nr 38, s. 620.

³⁴ *Sekcja narciarska AZS we Lwowie*, „Sport” 1924, nr 82, s. 47.

³⁵ „Sport” 1925, nr 162, s. 488.

³⁶ *Nowe schroniska turystyczne w Karpatach Wschodnich*, „Sport” 1927, nr 200, s. 18.

pasma. Dojeżdża się tam ze Lwowa przez Stryj i Dolinę do Broszniowa, a stąd kolejną leśną 54 km aż do schroniska³⁷.

Częściowo zostało oddane do użytku turystów nowe schronisko oddziału stanisławowskiego PTT na Zaroślaku. Schronisko stanowiło bardzo dobry punkt wyjścia dla wycieczek na Czarnohorę, a szczególnie Howerlę³⁸.

Swego rodzaju podsumowaniem prac w odniesieniu do organizacji i uwarunkowań rozwoju narciarstwa był artykuł zamieszczony na łamach październikowego wydania „Sportu” z 1927 r. pt. *U progu sezonu narciarskiego*³⁹. W materiale czytamy:

W narciarstwie polskim, w roku przedolimpijskim, zaznaczył się widoczny zwrot ku lepszemu, w porównaniu z akcją przygotowawczą do ostatnich zimowych igrzysk olimpijskich, gdzie wysłano drużynę reprezentacyjną bez odpowiedniego treningu, sprzętu narciarskiego itd., narażając się tym sposobem na dotkliwą porażkę⁴⁰.

Autor podkreślił ogromną rolę trenera Wilhelma Stolpego, który dzięki pracy i zaangażowaniu podniósł poziom polskich biegów i skoków narciarskich. W celu kształtowania tego sportu PZN zorganizował dwa ośrodki przedolimpijskie: w Zakopanem, pod kierunkiem kpt. Łuckiego, i we Lwowie. Ośrodek lwowski zorganizowany został przez delegata PZN kpt. Romana Loteczkę, w porozumieniu z Wojewódzkim Komitetem Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego we Lwowie, Miejskim Komitetem Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego (MKWFIPW) we Lwowie oraz Dowództwem Okręgu Korpusu (DOK) nr VI we Lwowie. Bezpośrednio po zakończeniu suchej zaprawy, w grudniu 1927 r. treningi na śniegu miał prowadzić szwedzki trener W. Stolpe, zatrudniony przez MKWFIPW we Lwowie. Autor ubolewał, iż w programie zimowych igrzysk olimpijskich w 1928 r. brak konkurencji narciarstwa biegowego kobiet, gdyż byłyby szanse na osiągnięcie bardzo dobrego wyniku⁴¹. W ośrodku lwowskim obok młodych perspektywicznych zawodników trenowali: Lankosz, Kawa, Szczepan Witkowski⁴² i Teyssere. KTN przeprowadzał prace adaptacyjne skocznicy na Zniesieniu⁴³.

Miarą rozwoju narciarstwa było współzawodnictwo sportowe. Narciarstwo wkroczyło do sportu szkolnego, m.in. 17 lutego 1924 r. zostały rozegrane we Lwowie, na Żelaznej Wodzie, zawody narciarskie na dystansie 5 km – VIII i X Gimnazjum⁴⁴. Zwyciężył M. Wronka (VIII Gimnazjum), przed Kohlmerem, S. Czernym i Cwenarskim (wszyscy X Gimnazjum).

³⁷ Tamże.

³⁸ Tamże.

³⁹ *U progu sezonu narciarskiego*, „Sport” 1927 nr 218, s. 215.

⁴⁰ Tamże.

⁴¹ Tamże.

⁴² Szczepan Witkowski – zawodnik SN Czarnych, olimpijczyk z 1924 r.

⁴³ W. Humen, *Narciarstwo*, „Sport” 1927, nr 219, s. 222.

⁴⁴ *Zawody narciarskie VIII i X Gimnazjum*, „Sport” 1924, nr 81, s. 43.

Sekcje narciarskie klubów lwowskich Czarnych i Pogoni już zimą 1922 r. przeprowadziły szereg zawodów narciarskich, m.in. we Lwowie, Sławsku i Tuchli⁴⁵. KTN urządziło 4 lutego 1923 r. zawody w Sławsku, w których wzięło udział 19 narciarzy (8 seniorów i 11 juniorów). W biegach narciarskich zwyciężyli zawodnicy Pogoni Lwów: wśród seniorów – P. Galica; w kategorii juniorów – P. Rzepecki⁴⁶.

Kluby mające siedzibę we Lwowie utworzyły Wydział Zjednoczonych Towarzystw Narciarskich we Lwowie, do którego należały KTN, SN Czarni Lwów, SN Pogoń Lwów⁴⁷. Z inicjatywy Wydziału organizowano m.in. zawody sportowe. Mistrzostwa Lwowa, przeprowadzone w dniach 9–10 lutego 1924 r., zdominował (i został mistrzem Lwowa) Stanisław Tesseyre (KTN), który zwyciężył zarówno w biegu na dystansie 13 km, jak i w konkursie skoków narciarskich. Drugie miejsce zajął Makowski (SN Pogoń Lwów), III – Czerwiński (KTN), IV – Georg Scott, V – L. Pawłowski (obydwaj SN Pogoń Lwów). W biegu pań na dystansie 4 km, na I miejscu uplasowała się Gwizdałówna, przed H. Bogucką i Zarugiewiczówną (wszystkie SN Pogoń Lwów). W biegu juniorów na dystansie 6 km najlepsi okazali się narciarze KTN. Zwyciężył Tadeusz Klimkiewicz przed Z. Krzywobłockim i Harasymowiczem (SN Pogoń Lwów). Organizacja i przeprowadzanie mistrzostw Lwowa w narciarstwie świadczyło o rozwoju tej dziedziny sportu w rejonie lwowskim.

Zawody sportowe organizowały także towarzystwa i kluby niemające siedziby we Lwowie. W dniu 22 marca 1925 r. zawody narciarskie w Worochcie zorganizował oddział stanisławowski Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego. W ramach zawodów rozegrano trzy konkurencje biegowe. W biegu seniorów „otwartym” zwyciężył Taszło (48. Pułk Piechoty Strzelców Kresowych Stanisławów), wyprzedzając Zasławskiego („Sokił” – „Sokół” ukraiński) i Staffa (Rewera Stanisławów); w drugim biegu seniorów I miejsce zajął Strömich, przed Sową i Nawrockim (wszyscy PTT); w biegu „nowicjuszy” najlepszy okazał się Rodzieniewicz, II miejsce zajął Müller, natomiast III miejsce Gutt (wszyscy „Sokół”). W zawodach wzięło udział 42 narciarzy⁴⁸.

Należy zwrócić uwagę, iż następował rozwój współzawodnictwa sportowego na szczeblu lokalnym, szczególnie od sezonu 1925/1926. Przykładem mogą być zawody w narciarstwie zorganizowane we Lwowie 24 stycznia 1926 r. przez SN Czarnych Lwów. W programie zawodów przewidziano bieg narciarski młodzieży do 14 lat, bieg narciarski młodzieży do 16 lat, bieg akademicki (na dystansie 7 km), bieg narciarski w kategorii juniorów (na dystansie 7 km) i seniorów (na

⁴⁵ „Sport” 1922, nr 1, s. 8.

⁴⁶ „Sport” 1923, nr 42, s. 32.

⁴⁷ *Zawody narciarskie o mistrzostwo Lwowa*, „Sport” 1924, nr 81, s. 41.

⁴⁸ *Zawody narciarskie w Worochcie*, „Sport” 1925, nr 127, s. 78.

dystansie 14 km). W zawodach uczestniczyło 58 narciarzy⁴⁹. W dniu 22 stycznia 1926 r. odbył się bieg narciarski ulicami Lwowa na dystansie 5 km o Nagrodę Redaktora „Kuriera Lwowskiego”. Do zawodów zgłoszono 30 zawodników, spośród których 25 ukończyło rywalizację. Zwyciężył Z. Jakubowski (KTN), przed E. Harasymowiczem (SN Czarni Lwów) i J. Rzepeckim (SN Pogoń Lwów)⁵⁰. Również w styczniu 1926 r. zostały rozegrane zawody narciarskie drużyn harcerskich we Lwowie; bieg narciarski na dystansie 3 km o „charakterze zjazdowym”, w trzech konkurencjach: narciarzy „wprawnych”, narciarzy „nowicjuszy” i uczniów Gimnazjum nr 6. W zawodach uczestniczyło 14 uczniów⁵¹.

Szczególną oprawę miały zawody narciarskie z okazji Jubileuszu Dwudziestolecia KTN (1907–1927), rozegrane w dniach 22–23 stycznia 1927 r.⁵² Zawody miały charakter ogólnopolski. Bieg narciarski na dystansie 18 km zdominowali zakopiańczycy. Zwyciężył Bronisław Czech, przed J. Bujakiem (obydwaj SNTT Zakopane), III miejsce zajął Wilczyński (Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” Zakopane). Najlepszy z lwowian – Kawa (SN Czarni) – zajął dobre V miejsce; X miejsce – Witkowski (SN Czarni), a XII – Jakubowski (KTN). Bardzo dobrze wypadli w biegu narciarskim lwowscy juniorzy. Zwyciężył Terlikowski, III miejsce przypadło Rodzyńkiewiczowi (obydwaj SN Czarni), natomiast IV miejsce zajął Heppe (KTN). W drugim dniu zawodów odbyły się skoki narciarskie na nowym obiekcie na Zniesieniu, przy udziale 8 tysięcy kibiców. Do zawodów zgłosiło się 19 skoczków, spośród których 12 ukończyło zawody. W zawodach klasy I zwyciężył S. Lankosz (SNTT), II miejsce zajął Rozmus (Wista), zaś III – Teyseyre (KTN). W kombinacji klasycznej zwycięzcą zawodów został S. Lankosz.

Mistrzostwa Lwowa, które odbyły się 12 lutego 1927 r., były zawodami międzynarodowymi, z udziałem narciarzy ze Szwecji⁵³. W biegu narciarskim na dystansie 17 km I miejsce przypadło J. Bujakowi (SNTT), który wyprzedził Lindströma (Szwecja) i Króla (TG „Sokół” Zakopane). Najlepsi z lwowian zajęli następujące miejsca: Witkowski – IV; Walczak – VIII (obydwaj SN Czarni); Rzepecki (SN Pogoń) – X; Jakubowski (KTN) – XII. Bieg narciarski juniorów na dystansie 7 km zdominowali zawodnicy SN Czarnych Lwów. Zwyciężył Terlikowski, wyprzedzając Kurczyńskiego, na III miejscu uplasował się Szczepanowski (KTN). W biegu narciarskim pań na dystansie 7 km zwyciężyła H. Bogucka, przed Gwizdałówną (obydwie SN Pogoni). W konkursie skoków narciarskich najlepszy okazał się Lindström, który triumfował także w kombinacji klasycznej. Najlepszy wynik spośród lwowian w skokach narciarskich uzyskał Zienkowicz (SN Czarni) – VI miejsce. Zawody we Lwowie, rozegrane w styczniu i lutym 1927 r., były świetną promocją

⁴⁹ „Sport” 1926, nr 168, s. 28-29.

⁵⁰ Tamże, s. 29.

⁵¹ Tamże.

⁵² Jubileuszowe Zawody KTN-u, „Sport” 1927, nr 201, s. 22–24.

⁵³ Mistrzostwa Narciarskie miasta Lwowa, „Sport” 1927, nr 202, s. 32–33.

narciarstwa, a także możliwością współzawodnictwa lwowian z najlepszymi narciarzami w Polsce, czy też zawodnikami z zagranicy.

Najważniejszymi zawodami narciarskimi zorganizowanymi przez stowarzyszenia i sekcje narciarskie działające na terenie Kresów Południowo-Wschodnich były zawody rangi Mistrzostwa Polski (MP) w narciarstwie, połączone z Mistrzostwami Armii (Wojska Polskiego), które odbyły się w dniach 4–6 marca 1922 r. w Worochcie⁵⁴. Organizatorami zawodów było Dowództwo Okręgu Korpusu (DOK) nr 6 we Lwowie i Sekcja Narciarska (SN) Czarnych Lwów. Zawody zgromadziły 50 narciarzy, w tym 30 wojskowych. W MP – w zawodach klasy I, w biegu na dystansie 10 km zwyciężył Andrzej Krzeptowski (Sekcja Narciarska Towarzystwa Tatrzańskiego – SNTT), wyprzedzając kolegę klubowego – Henryka Mückenbrunna i Leszka Pawłowskiego (SN Czarni Lwów); w skokach narciarskich zwyciężył Rozmus (SNTT), wyprzedzając A. Krzeptowskiego i E. Kalicińskiego (Akademicki Związek Sportowy – AZS Kraków); w kombinacji norweskiej I miejsce zajął A. Krzeptowski przed H. Mückenbrunem i Aleksandrem Rozmusem. Warto podkreślić, iż we współzawodnictwie w skokach narciarskich II klasy zwyciężyła Elżbieta Michalewska-Ziętkiewicz (SNTT), która oddała skok o długości 12 m. W zawodach „wojskowych” wyróżnili się: por. L. Pawłowski, por. Henryk Bilor, ppor. Jose, kpt. Kotowski, kpt. Styliński, por. Stefan Zagórski, por. Wilhelm Zagórski⁵⁵.

Kolejne zawody w województwie lwowskim o zaszczytny tytuł w rywalizacji sportowej odbyły się w Sławsku, w dniach 10–11 marca 1923 r.⁵⁶ Organizatorami zawodów był PZN oraz KTN. Z okazji zawodów odbyła się uroczystość poświęcenia schroniska KTN w Sławsku, którego dokonał ks. Pokiziak. Do wyróżniających się działaczy KTN należy zaliczyć prezesa Zygmunta Klemensiewicza oraz por. Romana Loteckę. W zawodach, obok narciarzy reprezentujących kluby SNTT, SN AZS Kraków, wystąpili narciarze z klubów lwowskich: Czarnych Lwów, KTN i Pogoni Lwów, odnosząc sukcesy. W biegu narciarskim na dystansie 18 km, (w klasie I seniorów) na trasie z Węłykiego Werhu, przez Kazanowiec, Kiczere do Sławska, wystartowało 26 narciarzy. Zwyciężył H. Mückenbrunn (SNTT), wyprzedzając Witkowskiego (SN Czarni Lwów). W biegu narciarskim (klasy II) I miejsce zajął Czerwiński (KTN), na III miejscu uplasował się P. Galica (SN Pogoń Lwów). W biegu narciarskim na dystansie 9 km, w kategorii młodzików, wszystkie 3 pierwsze miejsca zajęli zawodnicy lwowscy. Zwyciężył Bialikiewicz (KTN) przed B. Stećkómem (SN Czarni Lwów) i Kowalcukiem (SN Pogoń Lwów). W konkursie skoków narciarskich (w II klasie) zwyciężył Scott Elgin (SN Czarni Lwów). Tytuł mistrza Polski (bieg narciarski i skok narciarski w klasie I) zdobył Andrzej Krzep-

⁵⁴ Z. Rucker, *Zawody narciarskie o mistrzostwo Polski i Armii w Worochcie*, „Sport”, 1922 nr 1, s. 7–8.

⁵⁵ Tamże.

⁵⁶ *Zawody narciarskie o mistrzostwo Polski w Sławsku*, „Sport” 1923, nr 44, s. 50–51.

towski (SNTT)⁵⁷. W kolejnych latach na łamach „Sportu” prezentowano wyniki najważniejszych zawodów narciarskich.

W dniach 16–18 lutego 1924 r. odbyły się narciarskie mistrzostwa Polski w Krynicy⁵⁸. Wzięło w nich udział 75 zawodników. W biegu seniorów (I klasy), w którym wzięło udział 7 sportowców na dystansie 15 km, zwyciężył A. Krzeptowski (SNTT). Najlepszym z lwowian okazał się W. Czerwiński (KTN), który zajął VI miejsce. W biegu seniorów (powyżej 30 lat) rywalizowało 7 narciarzy – I miejsce zajął H. Bednarski, zaś na V miejscu uplasował się A. Welichowski (KTN). W biegu seniorów (II klasy) – w którym wystartowało 46 zawodników – bardzo dobrze zaprezentowali się lwowianie. Drugie miejsce zajął Stanisław Teisseyre, na III miejscu dobiegł A. Meysner, zaś na V – I. Roehr (wszyscy KTN). Sukcesem kresowiaków okazał się także bieg juniorów (na dystansie 8 km). Najlepszym biegaczem narciarskim (startowało 9 zawodników) w tej kategorii wiekowej został Z. Krzywobłocki (KTN), III miejsce zajął T. Klimkiewicz (KTN), zaś V – B. Stećków (SN Czarni Lwów). Nieźle wyniki osiągnęli w biegu z przeszkodami na dystansie 2 km. W stawce 37 sportowców II miejsce zajął Scott Elgin (SN Czarni Lwów), III – Daniec (SN Pogoń Lwów), na IV – L. Pawłowski (SN Czarni Lwów). W konkursie skoków (klasy II) IV miejsce zajął Daniec. W biegu kobiet wzięło udział 13 narciarek. Pierwsze miejsce zajęła W. Dubieńska (AZS Kraków). Bardzo dobre wyniki uzyskały zawodniczki SN Pogoń Lwów: Gwizdałówna zajęła II miejsce, natomiast H. Bogucka – IV. W biegu drużynowym (rozstawnym), zespół KTN, w składzie A. Meysner, S. Teisseyre i I. Roehr, zajął II miejsce, ulegając zespołowi SNTT (F. Bujak, H. Mückenbrunn, Zubek). Mistrzostwo Polski na rok 1924 zdobył H. Mückenbrunn (SNTT). Otrzymał złoty puchar ufundowany przez Warszawski Klub Narciarzy. Zawody w Krynicy były licznie obsadzone, co wyróżniało tę imprezę spośród dotychczasowych zawodów rangi mistrzostw Polski. Pokazały one kolejny raz, iż ośrodek narciarstwa we Lwowie należy do najsilniejszych w Polsce. Wyniki uzyskane przez narciarzy klubów lwowskich, na łamach „Sportu”, w artykule *Wrażenia z Krynicy*, podsumował por. R. Loteczka:

Wyniki samych zawodów są dla Lwowa poważnym sukcesem szczególnie w biegach, w których dorównujemy klasie narciarzy z Zakopanego. Natomiast w skokach pozostajemy daleko w tyle. Z Towarzystw lwowskich uzyskało KTN 2 i 3 miejsce w biegu senjorów II kl., 1 i 3 miejsce w biegu juniorów i 2 miejsce w biegu rozstawnym. „Czarni” uzyskali drugie miejsce w biegu z przeszkodami, „Pogoń” czwarte miejsce w skokach i drugie w biegu pań — ogółem przeto zdobyli Lwowianie 10 nagród. Marne wyniki nasze w skokach usprawiedliwia brak należytej skoczni we Lwowie, to też nie podobna na tym miejscu oszczędzić gorzkich wyrzutów niektórym ojcom naszego miasta, którzy zapoczątkowaną przez lwowskie Towarzystwa narciarskie budowę skoczni na nieużytkach Żelaznej Wody uniemożliwili, przyczyniając się w ten sposób do naszej klęski⁵⁹.

⁵⁷ Tamże.

⁵⁸ *Mistrzostwa Polski: łyżwiarskie w Warszawie, narciarskie w Krynicy*, „Sport” 1924, nr 81, s. 38.

⁵⁹ R. Loteczka, *Wrażenia z Krynicy*, „Sport” 1924, nr 82, s. 46.

Mistrzostwa Polski, z udziałem zawodników z zagranicy, odbyły się w dniach 6–7 marca 1926 r. w Zakopanem⁶⁰. Z narciarzy lwowskich bardzo dobrze zaprezentowały się panie. Mistrzynią Polski w biegu narciarskim na dystansie 5,5 km została Janina Loteckowa (KTN), wyprzedzając Czarnocką (AZS Warszawa) i Halińską Bogucką (SN Pogoń Lwów).

Kolejny raz mistrzostwa Polski w narciarstwie, w dniach 17–20 lutego 1927 r., zostały rozegrane w Zakopanem⁶¹. Obok tradycyjnych konkurencji w programie zawodów znalazły się: bieg narciarski mężczyzn na dystansie 50 km; trójmecz wojskowy Rumunia–Czechosłowacja–Polska; wojskowy bieg patrolowy na dystansie 30 km; wojskowy bieg z przeszkodami na dystansie 7 km. Największy sukces odniosły lwowianki w biegu narciarskim kobiet na dystansie 8 km. Mistrzynią Polski została J. Loteckowa (KTN), III miejsce zajęła H. Bogucka, V miejsce – Gwizdałówna (obydwie SN Pogoń Lwów). W biegu na dystansie 50 km Witkowski zajął III miejsce, natomiast Kawa był V (obydwaj SN Czarni). Kawa zajął ponadto XI miejsce w biegu narciarskim na dystansie 18 km. Zawody narciarskie dowiodły, iż ośrodek lwowski jest drugim – po zakopiańskim – w Polsce.

Rok 1927 był rokiem znaczących osiągnięć sportowych Janiny Loteckowej. Sukcesem zakończył się jej występ podczas zawodów zagranicznych Mistrzostw Tatr, rozegranych w Westerowie 26 lutego 1927 r. Zwyciężyła w biegu pań na dystansie 3 km, pokonując Szczepańską (Cieszyn) i Thorn (Westerów). Kolejny bardzo dobry wynik J. Loteckowa odniosła podczas mistrzostw Austrii w narciarstwie, które zostały przeprowadzone w dniach 26–27 marca 1927 r. na Raxie⁶². Zwyciężyła w biegu narciarskim pań na dystansie 9 km, wyprzedzając Epstein (WAC) i Stiller (WAC). J. Loteckowa zwyciężyła wyraźnie, osiągnęła czas biegu 38 min 38 s, podczas gdy Epstein uzyskała wynik 42 min 20 s; natomiast Stiller 42 min 36 s. Redakcja „Sportu” w komentarzu do startu J. Loteckowej napisała:

Tu nasuwa nam się jedna uwaga. Pani Loteckowa, lwowianka, zdobyła tego roku czwarte już mistrzostwo państwowe narciarskie (Czechosłowacji, Francji, Austrii i Polski), jest nadto mistrzynią jazdy na motocyklu. Mimo tego prasa warszawska milczy, nie robi „wiatru”, nie wypisuje peanów. Dla nas waga, na której zważylibyśmy dysk i narty wraz z motocyklem — nie ulega kwestii. Niestety — p. Loteckowa jest tylko lwowianką — no i nie ma możnych protektorów. Tem jest jednak dla Lwowa i dla całej Polski (wyjąwszy stolicę) droższą⁶³.

Na łamach listopadowego wydania „Sportu” z 1924 r. opublikowano informację o mającym się odbyć Rajdzie Narciarskim Cieszyn–Sławsko (ewentualnie Worochta). Organizatorem rajdu na odcinku Krynica–Sławsko (Worochta) miał być KTN.

⁶⁰ *Międzynarodowe Zawody Narciarskie o Mistrzostwo Polski*, „Sport” 1926, nr 171, s. 53.

⁶¹ *Mistrzostwa narciarskie Polski*, „Sport” 1927, nr 203, s. 44–45.

⁶² *P. Janina Loteckowa ze Lwowa zdobywa czwarte mistrz. państwowe*, „Sport” 1927, nr 205, s. 60.

⁶³ Tamże.

Elementem popularyzującym sport narciarski była turystyka narciarska. Sekcja narciarska – w liczbie 16 osób – XI Gimnazjum we Lwowie urządziła pod kierunkiem prof. Markowskiego w dniach 23–24 lutego 1924 r. wycieczkę do Sławska i Trościan. Uczniowie nocowali w schronisku KTN w Sławsku⁶⁴.

Istotnym elementem w popularyzacji i upowszechnianiu narciarstwa na Kresach Południowo-Wschodnich II Rzeczypospolitej były publikacje z zakresu narciarstwa. Juliusz Kitz, począwszy od 30 numeru „Sportu” z 1922 r., rozpoczął publikację kilku artykułów z zakresu edukacji i promocji narciarstwa; pierwszy nosił tytuł: *Sprzęt narciarski (uwagi dla młodego narciarza)*⁶⁵. „Sport” w wydaniu z listopada 1925 r. informował o publikacji inż. Maksymiliana Dudryka pt. *Przewodnik narciarski po terenach Karpat Wschodnich*. Na łamach „Sportu” czytamy:

Tomik ów, napisany bardzo zwięźle przez jednego z najlepszych turystów, który niejednokrotnie pierwszy tajemnice śnieżnych szlaków zdobywał, obejmuje w 32 stronach swą informacyjną treścią zbyt szeroki luk Karpat, (Gorgany, pasmo Bliźnicy, Czarnohora. Karpaty Marmaroskie), by mógł być idealnym przewodnikiem dla adeptów narciarstwa, nie mniej jednak stać się powinien dla cennych wskazówek niezbędnym towarzyszem każdej wycieczki w Karpaty Wschodnie. Tomik uzupełnia orientacyjna mapa schematyczna⁶⁶.

Przewodnik traktowany był jako pierwszy tomik PZN.

Zakończenie

Geneza narciarstwa na obszarze Kresów Południowo-Wschodnich przypada na lata 90. XIX w. Kluby i towarzystwa prowadzące działalność w zakresie narciarstwa powstawały we Lwowie w II połowie I dekady XX w. Artykuł odnosi się do problematyki narciarstwa na Kresach Południowo-Wschodnich II Rzeczypospolitej przedstawianej w czasopiśmie „Sport” (1922–1927). Periodyk był organem prasowym KTN. W latach 1922–1927 głównym ośrodkiem kształtowania się narciarstwa na Kresach Południowo-Wschodnich II Rzeczypospolitej był Lwów. Tutaj działalność w zakresie narciarstwa prowadziły trzy prężne sekcje narciarskie: KTN, I LKS Czarni i Pogoń Lwów, należące do PZN. W tym okresie nie kształciły się struktury związkowe na szczeblu okręgu, ale należy podkreślić, iż kluby i towarzystwa mające siedzibę we Lwowie utworzyły Wydział Zjednoczonych Towarzystw Narciarskich we Lwowie, do którego należały KTN, SN Czarni Lwów, SN Pogoń Lwów. Obok Lwowa – na Kresach Południowo-Wschodnich II Rzeczypospolitej narciarstwo było słabiej rozwinięte. Sytuację tę odzwierciedla tylko jeden artykuł, opublikowany w czasopiśmie „Sport”, w którym znajdujemy informacje o działalności SNR Rewera Stanisławów. Sekcja ta nigdy nie została

⁶⁴ Wycieczka do Sławska, „Sport” 1924, nr 82, s. 49.

⁶⁵ *Sprzęt narciarski (uwagi dla młodego narciarza)*, „Sport” 1922, nr 30, s. 530.

⁶⁶ *Przewodnik narciarski po terenach Karpat Wschodnich*, „Sport” 1925, nr 160, s. 470–471.

zgłoszona do PZN, a jedyną sekcją narciarską ze Stanisławowa należącą do PZN od sezonu 1925/1926 była SN Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego⁶⁷.

Sekcje narciarskie klubów sportowych i KTN oraz władze szkolne⁶⁸ organizowały zawody sportowe na szczeblu lokalnym, regionalnym, ogólnopolskim i międzynarodowym. Sekcje narciarskie prowadziły kursy narciarskie we Lwowie, a także w ośrodkach narciarskich, gdzie były zlokalizowane schroniska, m.in. w Sławsku, Tuchli i Worochcie. Ważnym elementem była infrastruktura sportowa, m.in. modernizowano schroniska w Sławsku i Tuchli oraz pobudowano nowe, m.in. przez oddział lwowski PTT w Gorganach i przez oddział stanisławowski PTT na Zaroślaku. W odniesieniu do infrastruktury sportowej bardzo ważne znaczenie posiadało oddanie do użytku w grudniu 1926 r. skoczni narciarskiej na Zniesieniu (Lwów).

Kluby i towarzystwa oraz władze szkolne organizowały zawody sportowe na szczeblu lokalnym, regionalnym, ogólnopolskim i międzynarodowym. Do kalendarza imprez ogólnopolskich PZN zostały wpisane mistrzostwa Lwowa. W tym zakresie należy zauważyć wzrost liczby narciarzy, jak również powiększającą się liczbę zawodników biorących udział w zawodach narciarskich oraz rozwój wyników sportowych. Narciarze lwowscy corocznie uczestniczyli w mistrzostwach Polski, odnosząc dobre rezultaty. Wyniki plasowały ośrodek lwowski na II miejscu w Polsce (po ośrodku zakopiańskim). Bardzo dobre wyniki na poziomie krajowym i międzynarodowym odnosili w biegach narciarskich Janina Loteczkowa oraz Szczepan Witkowski. Na wyróżnienie zasługuje postawa lwowskich działaczy narciarskich, którzy – obok sportowców – szczególnie przyczynili się do rozwoju narciarstwa. Należy również podkreślić, iż na łamach „Sportu” ukazywały się materiały, artykuły i doniesienia o charakterze edukacyjnym i promującym narciarstwo.

DEKLARACJA BRAKU KONFLIKTU INTERESÓW

Autorzy deklarują brak potencjalnych konfliktów interesów w odniesieniu do badań, autorstwa i/lub publikacji artykułu *Narciarstwo na Kresach Południowo-Wschodnich II Rzeczypospolitej w świetle czasopisma „Sport” (1922–1927). Zarys problematyki*.

FINANSOWANIE

Autorzy nie otrzymali żadnego wsparcia finansowego w zakresie badań, autorstwa i/lub publikacji artykułu *Narciarstwo na Kresach Południowo-Wschodnich II Rzeczypospolitej w świetle czasopisma „Sport” (1922–1927). Zarys problematyki*.

⁶⁷ „Narciarstwo Polskie” 1927, s. 141–146.

⁶⁸ W roku 1927 Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wprowadziło zakaz przynależności młodzieży do klubów sportowych, co utrudniło rozwój lwowskiego narciarstwa, zob. L. Rak, *Rozwój organizacyjny lwowskiego narciarstwa...*, s. 61–76.

WKLAD AUTORÓW

Teresa Drozdek-Małołepsza: konceptualizacja, zarządzanie danymi, pozyskanie funduszy, przeprowadzenie badań, metodologia, administracja projektu, zasoby, walidacja, wizualizacja, pisanie – pierwszy szkic, pisanie – recenzja i edycja;

Eligiusz Małołepszy: konceptualizacja, zarządzanie danymi, pozyskanie funduszy, przeprowadzenie badań, metodologia, zasoby, nadzór, walidacja, wizualizacja, pisanie – pierwszy szkic, pisanie – recenzja i edycja;

Leon Rak: konceptualizacja, zarządzanie danymi, metodologia, zasoby, walidacja, wizualizacja, pisanie – recenzja i edycja.

Bibliografia

A. Źródła – Prasa

„Sport” 1922–1927.

B. Literatura

Gradowski L. (red.), *Polska 1918–1988*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 1989.

Kapton J., *Początki narciarstwa polskiego. Karpackie Towarzystwo Narciarzy we Lwowie 1907–1939*, Oficyna Wydawnicza Wierchy, Kraków 2018.

Kołodziej R., Aftaruk K., *Zarys historii narciarstwa i snowboardingu*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2010.

„Mały Rocznik Statystyczny” 1939, Główny Urząd Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 1939.

Pręgowski Z., *Dzieje narciarstwa polskiego do 1914 roku*, Wyd. PTTK „Kraj”, Warszawa 1994.

Rak L. (red.), *Sporty zimowe w tradycji polskiej kultury fizycznej*, Wydawnictwo Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, Sekcja Historii Polskiego Towarzystwa Naukowego Kultury Fizycznej, Częstochowa 2011.

Rak L., *Infrastruktura sportowa i działalność organizacyjna I Lwowskiego Klubu Sportowego „Czarni” w świetle lokalnej prasy (1920–1939)*, „Rozprawy Naukowe Akademii Wychowanie Fizycznego we Wrocławiu” 2018, t. 61, s. 98–110.

Rak L., *Karpackie Towarzystwo Narciarzy we Lwowie – jubileusz 100-lecia powstania pierwszej polskiej organizacji narciarskiej*, [w:] D. Umiastowska (red.), *Aktywność ruchowa ludzi w różnym wieku*, Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2008, s. 62–69.

Rak L., *Rozwój organizacyjny lwowskiego narciarstwa w latach 1919–1939*, „Sport i Turystyka. Środkowoeuropejskie Czasopismo Naukowe” 2019, t. 2, nr 4, s. 61–76; <http://dx.doi.org/10.16926/sit.2019.02.34>.

Rak L., *Wewnętrzne uwarunkowania działalności organizacyjnej Sekcji Narciarskiej I Lwowskiego Klubu Sportowego „Czarni” w latach 1920–1939*, „Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Kultura Fizyczna” 2015, t. 14, nr 2, s. 45–59.

Zaborniak S., *Kultura fizyczna ludności ukraińskiej na ziemiach polskich (1868–1939)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2007.

Zaborniak S., *Skoki narciarskie w Polsce w latach 1907–1939*, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Stanisława Pigonia w Krośnie, Rzeszów – Krosno 2013.